

показала зменшення кількості епітелію, нейтрофілів. Уреазний тест (CLO-test) показав відсутність однієї з причин захворювання – *Helicobacter pylori* саме у дослідній групі, коли в контрольній групі збудник залишився.

На 10-ту добу після лікування, показники крові тварин дослідної групи змінились до норми: підвищився рівень гемоглобіну ($168,3 \pm 0,31$ г/л), кількість еритроцитів ($7,02 \pm 0,08$ Т/л), кольоровий показник ($1,0 \pm 0,1$); знизився рівень лейкоцитів (з $10,1 \pm 0,14$ до $8,7 \pm 0,04$ Г/л), гематокрит ($42,4 \pm 0,01$ %), ШОЕ ($1,6 \pm 0,04$ мм/год).

Морфологічні показники крові тварин, яким застосовували антигелікобактерну схему лікування у вигляді антибіотикотерапії («Кларитроміцин», «Амоксицилін»), і додаткову симптоматичну терапію представлену препаратами «Ранітидин», «Трилакт», «Солкосеріл», «Катозал», відрізнялись порівняно до контрольної, а саме: рівень гемоглобіну у дослідній групі вищий від контрольної на 40 г/л ($P < 0,01$); кількість еритроцитів – на 0,34 Т/л ($P < 0,5$), лейкоцитів менший на 0,72 Г/л ($P < 0,01$), гематокрит знизився на 7,71% ($P < 0,01$).

Біохімічні показники крові контрольної та дослідної групи змінились до норми, при чому, показники дослідної і контрольної груп дещо відрізнялись між собою, а саме: рівень АЛТ в дослідній групі був нижче від контрольної на 2,41 од/л ($P < 0,5$), рівень АСТ – на 1,95 ($P < 0,5$), коефіцієнт Рітиса вищий на 0,1 ($P < 0,01$), активність ЛФ нижче на 50,9 од/л ($P < 0,01$), рівень креатиніну нижчий на 20,3 ммоль/л ($P < 0,01$), активність α -амілази нижча на 577 од/л ($P < 0,01$), білірубін – на 0,65 мкмоль/л ($P < 0,01$), кількість загального білку на 7,2 г/л ($P < 0,01$).

Висновки: Клінічне дослідження тварин, ендоскопічне дослідження шлунку, біопсія та мікроскопія показали пригнічений передерозійний стан слизової оболонки, присутність бактерій *Helicobacter pylori*.

Для лікування хронічного гастриту пропонуємо терапевтичну схему із застосуванням препаратів спрямованих на усунення *Helicobacter pylori*: «Клабакс» (кларитроміцин), «Амоксицилін», «Ранітидин», та препаратів відновлюючих мікрофлору шлунку, покращуючих роботу печінки й обмінні процеси в організмі: «Трилакт», «Солкосеріл», «Катозал».

УДК: 619.617:636.7

ЕФЕКТИВНІСТЬ ГОМЕОПАТИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ В КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУВАННІ МАСТОПАТІЙ У КІШОК

Масліков С.М., Самойлюк В.В., Різник В.А., Козій М.С., Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

Для визначення ефективності гомеопатичних препаратів лімфоміозоту, траумелю та галіуму в контрольну та дослідну групу відбирали кішок з мастопатією, ознаками якої є більш пухка консистенція, незначний термін після виявлення, поява неоплазії після тички. Курс лікування складав 2 - 5 тижнів. Якщо мастопатія не зникла, проводили її оперативне видалення. Після оперативного втручання проводили гістологічну ідентифікацію новоутворення. Встановлено, що частіше мастопатії зустрічаються у нестерилізованих кішок. Характерними клінічними ознаками патології є болісні ущільнені або кістоподібні ділянки в тканині молочної залози у вигляді одного або багатьох вузликів. Набряк і болісність молочної залози підсилюються перед тичкою, коли із соска виділяється секрет, інколи з домішкою крові. Після проведеного лікування гомеопатичними препаратами новоутворення або зникають повністю, або в різному ступені зменшуються у розмірі. Під час гістологічних досліджень встановлено, що слід розрізняти поняття мастопатії і

мазоплазії. Проліферація клітин з міоепітеліальним диференціюванням та наявність цих клітин в проліфератах свідчить про доброякісність процесу. Для мазоплазії характерною є епітеліальна проліферація і вона має постійний характер. Під час мастопатії, що має циклічний характер, мікроскопічно виявляються різко збільшені, правильно сформовані часточки залоз і фолікули заповнюються молочним колоїдом. Клінічно ці зміни проявляються різким набряканням верхньо-зовнішніх квадрантів молочних залоз, больовим синдромом. Тривалий курс лікування гомеопатичними препаратами призводить до зникнення новоутворення або до його суттєвого зменшення у розмірі, а також до зникнення реакції запалення у разі її присутності, що суттєво полегшує проведення оперативного втручання. Гомеопатичні препарати є ефективними під час передопераційного лікування мастопатій у кішок, що дозволяє рекомендувати їх для впровадження в ветеринарну практику.

Ключові слова: мастопатія, мазоплазія, кішки, гомеопатичні препарати, новоутворення, лікування

Вступ. Визначення понять мазоплазії і мастопатії до теперішнього часу викликає дискусію у науковців та фахівців ветеринарної медицини. На думку одних, мастопатія так як являє собою будь-яку недиференційовану патологію молочних залоз і часто має на увазі рак [8].

На думку інших, мазоплазія тільки передуює раковому стану. Треті, коли говорять про гормонально залежне збільшення тканин молочної залози, називають цей стан пухлиною не використовуючи даний термін мастопатія [5, 6]. Більшість дослідників вважають, що це група захворювань молочної залози, в основі якої лежить надмірний, ненормальний розвиток залозистої або сполучної тканини. Виникнення цих захворювань тісно пов'язане з порушенням фізіологічного рівня гормонів яєчників, наднирників, щитовидної залози і гіпофіза та їх правильного взаємовідношення в організмі [1, 4, 7].

Проблема лікування мастопатій є однією з найактуальніших в усьому світі і на сьогоднішній день. Основна проблема полягає в ранній діагностиці і, відповідно, ранньому лікуванні для попередження процесів малегнізації.

Останнім часом активно розробляються нові методи лікування, що стосуються як злоякісних новоутворень так і мастопатії. Велику увагу в цьому питанні, на відміну від минулих досліджень, стали приділяти зокрема гомеопатії, імунотерапії та іншим засобам лікування в системі комплексної терапії [2, 3].

Таким чином, дана проблема є досить актуальною і вивчення ефективності комплексного застосування лімфоміозоту, траумелю та галіуму в комплексному лікуванні мастопатій у кішок, за умови отримання певних позитивних результатів, може суттєво допомогти практикуючим лікарям ветеринарної медицини в боротьбі з цією патологією.

Мета – вивчити ефективність гомеопатичних препаратів лімфоміозоту, траумелю та галіуму в комплексному лікуванні мастопатій у кішок.

Матеріал і методи досліджень.

Під час обстеження хворої тварини в першу чергу проводили збір анамнезу. Аналіз новоутворення у кішок включав: відсутність або наявність почервоніння шкіри біля соска, виділень з нього та їх характер. Звертали також увагу на визначення болісності під час пальпації, ступінь щільності і рухливості новоутворення. З'ясовували термін появи неоплазії та час закінчення останньої тічки.

Обстеження також включало загальний огляд тварини. Особливо звертали увагу на наявність або відсутність асиметрії певних пар молочних залоз, на стан шкіри і сосків (втягнення або виразка; розташування на різних рівнях; виділення з сосків - кров'яні, серозні, гнійні). Пальпацією визначали розміри, форму, консистенцію, рухливість молочної залози і пухлини, стан шкіри над нею, локалізацію, стан навколишніх тканин які межують з

новоутворенням, наявність запалень та ерозій. Проводили диференціальну діагностику мастопатій від злоякісних новоутворень.

Кішок для дослідження в контрольну та дослідну групу відбирали з ознаками мастопатії (більш пухка консистенція, незначний термін після виявлення, поява неоплазії після тічки).

Схема дослідю представлена в таблиці 1. В дослідній групі лімфоміозот вводили кішкам сублінгвально (капали під язик) 2 рази на день по 3 краплі за 15 - 20 хвилин до їжі або через годину після. Траумель по 0,3 мл 3 дні підряд підшкірно, потім 1 раз в 3 – 4 дні. Галіум по 2 краплі 1 раз на день сублінгвально протягом тижня, потім 1 раз в 3 – 4 дні. Курс лікування 2 - 5 тижнів. Якщо мастопатія не зникла, проводили її оперативне видалення.

Під час та після проведення курсу лікування гомеопатичними препаратами за тваринами спостерігали і відмічали швидкість і ступінь поступового зменшення пухлини та звертали увагу на зміни її консистенції.

Після оперативного втручання, як видно з даних представлених в таблиці 1, в дослідній і контрольній групах тваринам вводили антибіотик амоксицилін - по 1 мл на 10 кг ваги 1 раз в 48 годин. Місцево застосовували мазь левомеколь – 1 раз на добу.

Таблиця 1. СХЕМА ДОСЛІДУ

Група тварин	Лікувальні заходи
1(дослідна)	Лімфоміозот за наступною схемою. Краплі вводили кішкам сублінгвально (капали під язик) 2 рази на день по 3 краплі за 15 - 20 хвилин до їжі або через годину після. Курс лікування 2 - 5 тижнів. Траумель по 0,3 мл 3 дні підряд підшкірно, потім 1 раз в 3 – 4 дні. Галіум по 2 краплі 1 раз на день сублінгвально протягом тижня, потім 1 раз в 3 – 4 дні. Якщо мазоплазія не зникла – її оперативне видалення. Амоксицилін 15 % - по 1 мл на 10 кг ваги 1 раз в 48 годин, три ін'єкції підшкірно. Місцево – мазь левомеколь.
2 (контрольна)	Оперативне видалення пухлини. Амоксицилін 15 % - по 1 мл на 10 кг ваги 1 раз в 48 годин, три ін'єкції підшкірно. Місцево – мазь левомеколь.

Під час оперативного втручання на відстані 0,5 - 1 см від пухлини здійснювали роз'єднання тканин. Проводили екстирпацію пухлини під час якого судини припікали з використанням електрокоагулятора ЕК - 150, потім завершували екстирпацію новоутворення. Накладали два поверхи швів. Для з'єднання тканин, що лежать глибше використовували кетгут, а шкіру з'єднували вузловим швом з шовку. Після закінчення з'єднання тканин поверхню шва обробляли антисептичним аерозолем Чемі спреї.

Виготовлення гістологічних препаратів проводили з використанням модифікованої парафін-целоїдинової методики за М.С. Козієм. Препарати переглядали під мікроскопом та проводили гістологічну ідентифікацію зразків отриманих після проведення оперативних втручань. Під час аналізу результатів досліджень враховували лише випадки де був поставлений діагноз мастопатія і мазоплазія.

Результати досліджень та їх обговорення. Згідно аналізу даних анамнезу було встановлено, що мастопатії частіше зустрічаються у нестерилізованих кішок у віці 6-10 років, хоча можуть виникати і до 2 та після 8-ми річного віку. Як видно з даних представлених в таблиці 3, найвища захворюваність кішок на мастопатію від 6-ти до 10-ти річного віку – 71,4 % і після 11 років – 19,1 %. Від 1-го до 6-ти років захворіло 9,5 % тварин.

Таблиця 2

Особливості поширення мастопатій у кішок у віковому аспекті

Вік тварин, що захворіли (років)	Кількість захворівших тварин (голів)	Відсоток від загальної кількості хворих (%)
Від 1-го до 6-ти років	2	9,5
Від 6-ти до 10-ти років	15	71,4
Від 11-ти і більше	4	19,1
Всього	21	100

Під час обстеження тварин були виявлені симптоми мастопатії. Згідно даних анамнезу, спочатку в молочній залозі пальпувався один або декілька м'яких вузликів, потім один з вузликів поступово ставав твердішим, одночасно збільшуючись в розмірах. Початок цього процесу, як правило, відзначали після тічки. Виявлялися м'які або дещо щільніші новоутворення, іноді вони просвічувалися крізь шкіру. Під час пальпації мала місце болісність, зернисті ділянки в зовнішніх відділах залоз. Мастопатія у кішок, симптоми якої визначалися відразу, проявлялася у вигляді пухлини з темним вмістом, порожнистими, наповненими рідиною.

Ці неоплазми мають вигляд округлих, яйцеподібних або плоских утворень з гладенькою або горбистою поверхнею. Вони оточені шкірою і чітко відмежовані від навколишніх тканин. Величина їх може значно коливатися. Консистенція таких пухлин залежала від залозистої тканини, яка розросталася в них, а також від наявності кіст, сполучної тканини та її видів. У випадках наявності кіст вони мали водянистий, слизовий або драглистий вміст. На крупних пухлинах спостерігалися крововиливи і некрози. Було також відмічено збільшення молочних залоз в розмірах, часточкова структура, зернистість і щільність під час пальпації, іноді спостерігалися різні виділення з сосків, у тому числі і кров. Карциноми також мали подібні клінічні ознаки. Мікроскопічно знаходили інвазивний інфільтруючий ріст із метастазами у регіонарних лімфатичних вузлах.

Таким чином, характерними для мастопатії клінічними ознаками є болісні ущільнені або кістоподібні ділянки в тканині молочної залози, у вигляді одного або багатьох вузликів. Набряк і болісність молочної залози підсилюється перед тічкою. Із соска виділяється жовтувато-буро-зелений секрет, інколи з домішкою крові.

Як видно з інформації представленої в таблиці 4, з кішок яким був поставлений діагноз мастопатія, у однієї тварини вона зникла повністю, у двох зменшилася в декілька разів – на 80 – 90%, у 3-х – на дві третини (60 – 65%), по одній тварині зменшилася майже на половину (40 – 45%) та незначною мірою (до 10%). Слід відмітити, що у випадках коли на місці новоутворення мало місце запалення, воно проходило вже протягом тижня після початку курсу лікування.

Таблиця 4

Результати передопераційного лікування мазоплазій у кішок лімфоміозотом

Показники після проведеного курсу лікування	Кількість тварин
Зникла повністю	1
Зменшилася в декілька разів (80 – 90%)	2
Зменшилася на дві третини (60-65%)	3
Зменшилася майже на половину (на 40-45%)	1
Зменшилась незначною мірою (до 10 %)	1
Всього	8

Як видно з мікрофото (рис. 1) для мазоплазії характерні певні особливості мікроструктури. Важливу роль в диференціальній діагностиці різних видів гіперплазій і раку являється участь в проліферації клітин з міоепітеліальним диференціюванням, а саме - наявність цих клітин в проліфератах. Ці ознаки свідчать про доброякісність процесу.

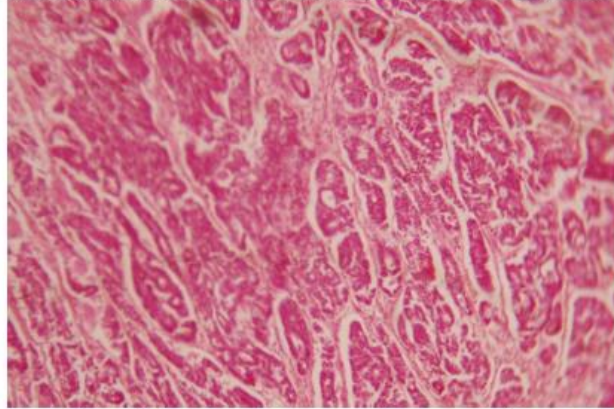

Рис. 1 Мазоплазія молочної залози у кішки
Гематоксилін Бьомера, Фуксемін Харта 120 x

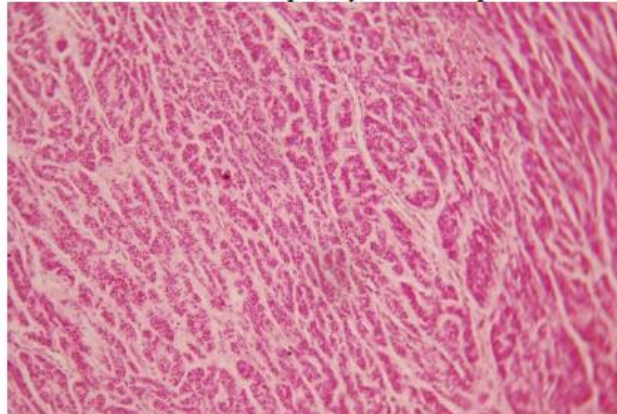

Рис 2 Мастопатія у кішки
Гематоксилін Бьомера, Фуксемін Харта 120 x

Для мазоплазії характерною є епітеліальна проліферація. Під час мастопатії мікроскопічно виявляються різко збільшені, правильно сформовані часточки залози (рис. 2.). Клінічно ці зміни проявляються різким набряканням верхньо-зовнішніх квадрантів молочних залоз, больовим синдромом.

В більшості випадків проліферація епітелію під час мазоплазії починається в термінальних протоках усередині часточок - часточкова гіперплазія, і (або) в прилеглий до часточки частині. Під час часточкової гіперплазії розрізняють два види змін. Один з них - збільшення кількості дрібних проток (альвеол) - аденоз, в межах часточки визначаються численні альвеолярні ущільнення, утворені двошаровим епітелієм. Іноді по периферії ущільнень виділяються світліші міоепітеліальні елементи. Для іншого типу епітеліальної часточкової гіперплазії характерна проліферація епітелію альвеол, коли спостерігається повна облітерація просвітів.

Іншим різновидом проліферації є гіперплазія для якої характерні певні типи проліфератів: солідні, сосочкові, залозоподібні. У проліферації беруть участь як епітеліальні,

так і міоепітеліальні елементи. Їх виявлення дуже важливе, оскільки наявність міоепітелію в проліфератах вважається ознакою їх доброякісності.

Як показали гістологічні дослідження важливим питанням яке слід враховувати під час лікування є розуміння різниці між мастопатією і мазоплазією. Слід зазначити, що мазоплазія має постійний характер і завдяки проліферації фолікулярного епітелію проліфератом заповнюється порожнина фолікула. Мастопатія ж має циклічний характер і порожнини фолікулів заповнюються молочним колоїдом, що затвердіває та призводить до утворення ущільнень і кіст.

Важливу роль в диференціальній діагностиці різних видів гіперплазій і раку являється участь в проліферації клітин з міоепітеліальним диференціюванням, а саме - наявність цих клітин в проліфератах говорить про доброякісність процесу.

Було також встановлено, що метод лікування мастопатій у кішок шляхом попереднього курсу застосування гомеопатичних препаратів траумелю, лімфоміозоту і галіуму має певну ефективність і може бути використаний в системі комплексного лікування даної патології у кішок практикуючими лікарями ветеринарної медицини. Тривалий курс лікування цими препаратами призводить до зникнення новоутворення або до його суттєвого зменшення у розмірі, а також до зникнення або значного послаблення реакції запалення, у разі її присутності, що суттєво полегшує проведення оперативного втручання.

Ефективність лімфоміозоту, траумелю та галіуму під час лікування даної патології можливо пов'язана з тим, що ці препарати відносяться антигомотоксичного ряду і володіють протинабряковою, лімфодренажною, імуномодельючою, дезінтоксикаційною, протизапальною дією та під час надходження в організм викликають стимуляцію обміну речовин, покращують лімфатичний дренаж тканин, підвищують бар'єрні функції лімфатичних вузлів, посилюють елімінацію токсичних речовин з міжклітинного середовища, що сприяє підвищенню захисних резервів місцевого імунітету. Препарати покращують відтік лімфи з усіх органів і тканин, мають дезінтоксикаційну, антиексудативну, імунокоригуючу, протизапальну дію, яка базується на активації захисних сил організму і нормалізації порушених функцій за рахунок речовин рослинного, мінерального та тваринного походження, які входять до складу препаратів [3].

Отже, результати проведених досліджень свідчать про певну ефективність вищевказаних гомеопатичних засобів в якості передопераційної терапії мастопатій у кішок, що дає змогу рекомендувати їх для впровадження в широку ветеринарну практику.

Висновки

1. Мастопатії частіше зустрічаються у нестерилізованих кішок у середньому віці (між 6 і 8 роками життя), хоча можуть виникати і до 2-х та після 8-ми річного віку. Найвища захворюваність кішок спостерігається від 6-ти до 10-ти річного віку.

2. Для мазоплазії характерним є мікроскопічне виявлення на гістологічних препаратах різко збільшених, правильно сформованих часточок залози. Клінічно ці зміни проявляються різким набряканням верхньо-зовнішніх квадратів молочних залоз, больовим синдромом.

3. Тривалий курс лікування гомеопатичними препаратами у більшості випадків призводить до зникнення новоутворення або до його суттєвого зменшення у розмірі, а також до зникнення реакції запалення у разі її присутності, що робить непотрібним або суттєво полегшує проведення оперативного втручання. Метод лікування кішок з мастопатіями з застосуванням попереднього курсу гомеопатичних препаратів є достатньо ефективним і може бути використаний в системі комплексного лікування даної патології практикуючими лікарями ветеринарної медицини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Забежинский М.А., Суховольский О.К., Анисимов В.Н. Спонтанные опухоли домашних животных // *Вопр. онкол.* – 1993. – 39, № 7-12. – С. 259-268.

2. Осипенков Р.А. Комплексное лечение рака молочной железы у кошек и собак / Осипенков Р.А., Юрченко А.Е. // Збірник матеріалів 5-ї міжнародної науково-практичної конференції. –Київ, 2000. – С. 112 – 115.
3. Воейкова, А.В. Ветеринарная гомеопатия для мелких домашних животных / А.В. Воейкова — М.: Хелвет, 2005 — 81с.
4. Пухлини дрібних свійських тварин: клініка, діагностика, лікування / За ред. В.Ф. Чехуна, А.Й. Мазуркевича. – К.: ДІА, 2001. – 164 с.
5. Benjamin S. Book review. Misdorp W., Else R., Hellmen E., Lipscomb T. Histological classification of mammary tumors of the dog and cat // Vet. Pathol. – 2001. – 38, N 6. – P. 733.
6. Benjamin S., Lee A., Saunders W. Classification and behavior of canine mammary epithelial neoplasm based on life-span observations in beagles // Vet. Pathol. – 1999. – 36, N 5. – P. 423-436.
7. International histological classification of tumors of domestic animals // Bull. World health organization, Geneva. – 1974. – 50, N 1-2. – P. 111-133.
8. Misdorp W., Else R., Hellmen E., Lipscomb T. Histological Classification of mammary tumors of the dog and cat / 2nd series, v. VIII. – Armed Forces Inst. Pathol. in cooperation with Amer. Registry of Pathol. and World Health Organization Collaborating Center for World Reference on Compar. Oncol., Washington, DC, 1999. – 58 pp.

Эффективность гомеопатических препаратов в комплексном лечении мастопатий у кошек

С.М. Масликов, В.В. Самойлюк, В.А. Резник, М.С. Козий

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет, Днепр

Для определения эффективности гомеопатических препаратов лимфомнозот, траумель и галиум в контрольную и опытную группу отбирали кошек с мастопатией, признаками которой являются более рыхлая консистенция, незначительный срок после обнаружения, появление опухоли после течки. Курс лечения составлял 2 - 5 недель. Если мастопатия не исчезла, проводили ее оперативное удаление. После оперативного вмешательства проводили гистологическую идентификацию новообразования. Установлено, что чаще мастопатии встречаются в нестерилизованных кошках. Характерными клиническими признаками патологии является болезненные уплотненные или кистоподобные участки в ткани молочной железы в виде одного или многих узелков. Отек и болезненность молочной железы усиливаются перед течкой, когда из соска выделяется секрет, иногда с примесью крови. После проведенного лечения гомеопатическими препаратами новообразования или исчезают полностью, либо в разной степени уменьшаются в размерах. Путем гистологических исследований установлено, что следует различать понятия мастопатии и мазоплазии. Пролiferация клеток с мезоэпителиальной дифференцировкой и наличием этих клеток при мастопатии имеет циклический характер, микроскопически обнаруживаются резко увеличены, правильно сформированные дольки желез и фолликулы заполняются молочным коллоидом. Клинически эти изменения проявляются резким отеком верхне-наружных квадрантов молочных желез, болевым синдромом. Длительный курс лечения гомеопатическими препаратами приводит к исчезновению новообразования или к его существенному уменьшению в размере, а также к исчезновению реакции воспаления в случае ее присутствия, что существенно облегчает проведение оперативного вмешательства. Гомеопатические препараты эффективны при предоперационном лечении мастопатий у кошек, что позволяет рекомендовать их для внедрения в ветеринарную практику.

Ключевые слова: мастопатия, мазоплазия, кошки, гомеопатические препараты, новообразования, лечение

The effectiveness of homeopathic remedies in the complex treatment of mastopathy in cats

**S.M. Maslikov, V.V. Samoilk, V.A. Riznik, M.S. Koziy
Dniprovsky State Agrarian and Economic University, Dnipro**

To determine the effectiveness of homeopathic preparations of lymphomyosis, traumeel, and galium in the control and experimental group, cats with mastopathy, whose symptoms are a loose consistency, an insignificant period after detection, and the emergence of neoplasia after ovaries, were selected. The course of treatment was 2-5 weeks. If the mastopathy did not disappear, it was promptly removed. After surgery, histological identification of tumors was performed. It was found that mastopathies are more common in non sterilized cats. Characteristic clinical features of the pathology are painful sealed or cyst-like areas in the breast tissue in the form of one or many nodules. Edema and pain in the mammary gland are amplified before the vagina, when the nipple secretes, sometimes with an admixture of blood. After the treatment with homeopathic drugs, the tumors disappear completely, or to varying degrees, decrease in size. During histological studies, it was found that a distinction should be made between the concept of mastopathy and masoplasty. The proliferation of cells with myoepithelial differentiation and the presence of these cells in proliferates testifies to the benign quality of the process. Epithelial proliferation is characteristic for masoplasia and it has a permanent character. During mastopathy, which has a cyclic nature, microscopically is sharply enlarged, properly formed lobules of the glands and follicles filled with milk colloids. Clinically, these changes are manifested by a sharp swelling of the upper-outer quadrants of the mammary gland, pain syndrome. A long course of treatment with homeopathic remedies leads to the disappearance of the tumor or to its significant reduction in size, as well as to the disappearance of the reaction of inflammation in the presence of its presence, which significantly facilitates surgical intervention. Homeopathic remedies are effective during preoperative treatment of mastopathy in cats, which allows them to be recommended for introduction into veterinary practice.

Keywords: mastopathy, masoplasty, cats, homeopathic preparations, neoplasms, treatment
